

Mgr. Jan BISTRANIN, spolek EXULANT, z.s.

Pietní shromáždění v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí k 403. výročí poprav 27 českých pánů na Staroměstském náměstí 21. 6. 2024.

Vážené dámy a pánové, milí přátelé,

dovolte mi, abych Vás oslovil jménem spolku Exulant, sdružujícího potomky pobělohorských exulantů pro víru a další osoby se zájmem o exulantskou historii a odkaz pobělohorských vyhnanců.

Po uzavření vestfálského míru (1648) je J. A. Komenskému jasné, že naděje exulantů na návrat do vlasti jsou zmařeny. Je zklamán tím, že české protestanty hodili přes palubu jejich souvěrci, po jejichž boku ve třicetileté válce bojovali, ale i tím, jak se změnili lidé v Čechách, když houfně opouštějí to, k čemu se kdysi hlásili.

Píše „Kšaft umírající matky Jednoty bratrské“. Přes všechno to zklamání se v něm ke ztracené vlasti a jejím obyvatelům obrací se slovy: „Na tebe, národe český a moravský, vlasti milá, zapomenouti také nemohu při svém již dokonalém s tebou se loučení ...tebe pokladů svých, kteréž mi byl svěřil Pán, nápadníkem a dědicem činím...“ A bez zášti a zloby odkazuje vlasti a národu to nejlepší, co se domnívá, že Jednota měla a co by mohlo být lidem v Čechách a na Moravě ku prospěchu. Milá vlast se však už změnila. Bělohorští vítězové vytvořili obrazy exulantů v nejčernějších barvách, jako nejhorších ničemů. Později dochází ke snaze exulanty z historického vědomí vytěsnit úplně, jakoby žádná násilná protireformace a její oběti nikdy ani nebyly.

Před 103 lety se na tomto místě konala velkolepá připomínka poprav vůdců stavovského povstání. Kromě desetitisíců lidí a představitelů státu a veřejného života se této události zúčastnilo i 116 potomků pobělohorských exulantů pro víru. Bylo to historicky první oficiální setkání české společnosti s potomky exulantů. Ti tehdy symbolicky na pražském Hradě podepsali a odevzdali žádost o umožnění repatriace do vzniklé Republiky československé. Nebylo to vůbec jednoduché, ale od roku 1924 do roku 1947 repatriovalo za zahraničí přes 11 000 potomků exulantů do země otců. Přinesli si s sebou pevné národní vědomí, archaickou češtinu – poznamenanou Biblí kralickou a většinou i křesťanskou víru, s níž jejich předkové odcházeli.

Dovolte mi vyslovit výzvu, abychom pracovali k tomu, aby historická paměť a odkaz nejen pobělohorských exulantů pro víru, ale odkaz celé české reformace, neupadaly dále do nezájmu a zapomnění. A pokud už třeba snad nevíme, co Komenský národu odkázal, zkusme si Kšaft najít a zamysleme se nad tím, kde je dnes česká vzdělanost a identita a zda nám tento odkaz i v současnosti nemůže pomoci v orientaci k opravdovým životním hodnotám.